

מראי מקומות- מנחות כ"ב

היכא דניכר הדם (כמו אם נתערב במים) אינו בטל, אבל ביין ודאי בטל ברוב. וצידד לתרץ דהב"ע דהיין נפל להדם, ומעיקר הדין באמת קמא קמא בטל, רק מחומרא אמרי' דאם הי' כ"כ יין שאם הי' מים הי' מבטל שם דם מיני', אז אמרי' דמדרבנן אין דין דם עליו. אבל נתקשה גם בזה, דהא משמע בהמשך הגמ' שם דגם בקמא קמא בטל אמרי' דחוזר וניער, וא"כ גם כאן, אם הי' כ"כ יין, למה אינו חוזר וניער לבטל הדם, ונשאר בצ"ע.

(ד) **נתערב בדם בהמה או בדם חי, רואין אותו**

כאילו הוא מים- הק' תוס' בזבחים (עז: ד"ה בדם), נהי דרואין אותן כאילו הן מים, מ"מ איך זורקין אותן על גבי מזבח, הרי מים גמורין לא הוו, ולא בטלי מהם השם חולין, ואפי' למ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא, זהו לכאור' רק לגבי שחיטה, אבל להעלותן לגבי מזבח נראה דאסור. ותי' דכיון דאי"ז עיקר הזריקה, אלא לשם הכשר, א"כ אע"ג דס"ל דלא אמרי' דמקטירין לשם עצים, מ"מ זה עדיף ושרי. עוד תי' דאולי באמת גם העלאה אינו דאורייתא למ"ד דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא [ואף דעכ"פ אסור מדרבנן, אולם י"ל דשאני הכא שנתערב, ולכן הקלו שלא לאסור מדין חולין בעזרה]. עוד תי' דס"ל כר"א דס"ל דלשם עצים ולשם מים מותר, או דאולי אפי' לרבנן דאסור, זהו רק דבר ששייך להקרבה, אבל בחולין גמורים, אולי גם רבנן מודו דלשם עצים ולשם מים מותר.

(ה) **הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר- הק' השפת אמת, מנ"ל דמערבין כל הדם, שמא מערבין דם הפר כשיעור דם השעיר, וא"כ אין שייך ביטול. ותי' דצ"ל דכיון דמצוה לקבל כל דם הפר, והשיריים שנשפכין צריך להיות נשאר מהכל ההזאות, ואם ישאר דם מהפר שלא יערבנו עם דם השעיר יהי' אותן שיריים בלי תקנה, לכן צריכין לערב כל הדם.**

(ו) **ור' יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל- ע' בפני יהושע (ביצה לח: ד"ה ועתה), שכ'**

(א) **מאי בינייהו, איכא בינייהו חדתי- כ' היד דוד** דלכאור' הי' שייך לומר דפליגי משל ציבור, דר"א בן שמוע ס"ל דחדתי בעינן, משל ציבור לא בעינן. וביאר דכוונת הגמ' בשאלת מאי בינייהו היינו, לכאור' פשוט דאיכא בינייהו חדתי, והשאלה הוא אם גם איכא בינייהו משל ציבור, ותי' דדוקא חדתי איכא בינייהו, אבל משל ציבור לא, דאף ר"א בן שמוע מודה דבעינן משל ציבור, אלא דס"ל דלא צריך דרשת המזבח לזה, דבלא"ה ידעי', ואפשר דהמקור הוא כמו שהק' תוס', דילפינן ממלח, או דתרוייהו ילפינן.

(ב) **נתערב קומצה בקומץ חבירתה וכו' כשרה- ע' בחזון איש (כ"ט, כ"א), שהביא מש"כ הרמב"ם (פסוהמ"ק י"א, כ"ח) דקומץ מנחה שנתערב בקומץ מנחה אחרת, מקטירין שניהם כאחת, והן כשרות. והביא מש"כ בלקוטי הלכות דמש"כ הרמב"ם דמקטירין שניהם בבת אחת, דוקא הוא, וכ' הלקוט"ה ב' טעמים בזה. א) דדוקא כשהם שניהם בשלימות אמרי' דשדינן השמן על כל א' לדידי', אבל כשאנו שלם לא. והק' החזו"א שלא משמע כן, אלא דאע"ג דאין המנחה אצל השמן בשעת הקטרה לא אכפ"ל בזה. ב) עוד ביאר הלקוט"ה דאם לא מקטירין שניהן בב"א, יש לחוש דלמא ליכא כזית של הקומץ בהאי הקטרה, ואין הקטרה פחותה מכזית. וגם ע"ז הק' החזו"א, הא לכאור' מה דלא מהני הקטרה פחותה מכזית, זהו רק היכא דלא היתה הקטרה של כזית כלל, אבל כל שהיתה הקטרה כזית, אף אם הקטיר שומשום כשר, דכל שומשום מצטרף לאותו כזית. ולכן פי' החזו"א דמש"כ הרמב"ם דמקטירין בב"א, אין הביאור דס"ל להרמב"ם דצריך להיות דוקא בב"א, אלא דכוונת הרמב"ם לומר דאף כשר להקטירם בב"א, דאע"ג דעיקר מצוותן כל אחת בפני עצמה, מ"מ כשר אם הקטירם שניהם בב"א.**

(ג) **נתערב ביין רואין כאילו הם מים- הק' השפת אמת בזבחים (עז:), הרי הדם בטל ברוב יין, וא"כ איך מכשירין הדם ע"י רואין, דהא רק**

דלכאו' שי' רבנן מובן, שהרי אף דמצינו בדם פר ודם שעיר שאין מבטלין זה את זה, אבל זהו דין בקדשים, ואין ילפי' חולין מקדשים, ולכן אין לנו אלא דאין עולין מבטלין זה את זה. אבל מ"ט דר"י, הרי כלל הוא בכל התורה דחולין מקדשים לא ילפינן, ואיך ילפינן מדם פר ושעיר. ולכן ביאר דר"י דס"ל דלא הוי גזה"כ אלא גילוי מילתא בעלמא, דבאמת מסתבר לומר דמין במינו לא בטל. והיינו משום דהדין רוב נלמד מהא דאחרי רבים להטות, וא"כ כמו דבסנהדרין אמרי' דהמיעוט הוא כמאן דליתא, דהתורה אמרה דדעת המועטים נתבטלו לדעת הרוב, והדין הוא דיסכימו כולם לסברת הרוב, א"כ צריך להיות כן בכל מה דהולכין אחר הרוב. וא"כ, בשלמא במין בשאינו מינו, דיכולין לומר דבטל ממשות וטעם האיסור, וכמאן דליתא דמי, ולכן הולכין אחר הרוב. אבל במין במינו, הרי אין שייך לומר דבטל ממשות וטעם האיסור, שהרי עדיין יש לו טעמו וממשו, שהרי טעם האיסור וההיתר שוין הן, והו"ל האיסור כקבוע בפני עצמו, וא"כ ס"ל לר"י דאינו בטל. אבל רבנן ס"ל להיפוך, דבמין במינו, כיון דהרוב לא נשתנה כלל ע"י המיעוט, לכן בכה"ג אמרי' דהמיעוט כמאן דליתא דמי, וא"כ ודאי במין במינו בטל ברוב. וע"ע בהר"ן בנדרים (נב). דביאר המח' באו"א, דהיינו דס"ל לר"י דמה דמין במינו לא בטל, היינו משום דהיסוד של ביטול ברוב הוא משום שכל דבר שהוא דומה לחבירו, אינו מחלישו ומבטלו, אלא מעמידו ומחזקו, ולכן ס"ל לר"י בכולהו איסורי דמין במינו לא בטל [ולכאו' גם לדבריו י"ל כמש"כ הפנ"י, דהתורה גילתה דהאי סברא כן הוא, ולכן ילפי' מקדשים לחולין]. וכ' הר"ן דגם הרבנן בעצם סברי כן, אלא דס"ל לרבנן דאף במין במינו, כיון דזה אסור וזה מותר, א"כ אין לילך אחר הא דדומין בעצם, אלא אחר הא דאין דומין באיסור והיתר, וכיון דאין דומין באו"ה, א"כ שפיר י"ל דמבטלין הדדי, והו"ל כמין בשאינו מינו. וע"ש באריכות דכ' נפק"מ בזה לענין הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל, ואכ"מ.

דלכאו' שי' רבנן מובן, שהרי אף דמצינו בדם פר ודם שעיר שאין מבטלין זה את זה, אבל זהו דין בקדשים, ואין ילפי' חולין מקדשים, ולכן אין לנו אלא דאין עולין מבטלין זה את זה. אבל מ"ט דר"י, הרי כלל הוא בכל התורה דחולין מקדשים לא ילפינן, ואיך ילפינן מדם פר ושעיר. ולכן ביאר דר"י דס"ל דלא הוי גזה"כ אלא גילוי מילתא בעלמא, דבאמת מסתבר לומר דמין במינו לא בטל. והיינו משום דהדין רוב נלמד מהא דאחרי רבים להטות, וא"כ כמו דבסנהדרין אמרי' דהמיעוט הוא כמאן דליתא, דהתורה אמרה דדעת המועטים נתבטלו לדעת הרוב, והדין הוא דיסכימו כולם לסברת הרוב, א"כ צריך להיות כן בכל מה דהולכין אחר הרוב. וא"כ, בשלמא במין בשאינו מינו, דיכולין לומר דבטל ממשות וטעם האיסור, וכמאן דליתא דמי, ולכן הולכין אחר הרוב. אבל במין במינו, הרי אין שייך לומר דבטל ממשות וטעם האיסור, שהרי עדיין יש לו טעמו וממשו, שהרי טעם האיסור וההיתר שוין הן, והו"ל האיסור כקבוע בפני עצמו, וא"כ ס"ל לר"י דאינו בטל. אבל רבנן ס"ל להיפוך, דבמין במינו, כיון דהרוב לא נשתנה כלל ע"י המיעוט, לכן בכה"ג אמרי' דהמיעוט כמאן דליתא דמי, וא"כ ודאי במין במינו בטל ברוב. וע"ע בהר"ן בנדרים (נב). דביאר המח' באו"א, דהיינו דס"ל לר"י דמה דמין במינו לא בטל, היינו משום דהיסוד של ביטול ברוב הוא משום שכל דבר שהוא דומה לחבירו, אינו מחלישו ומבטלו, אלא מעמידו ומחזקו, ולכן ס"ל לר"י בכולהו איסורי דמין במינו לא בטל [ולכאו' גם לדבריו י"ל כמש"כ הפנ"י, דהתורה גילתה דהאי סברא כן הוא, ולכן ילפי' מקדשים לחולין]. וכ' הר"ן דגם הרבנן בעצם סברי כן, אלא דס"ל לרבנן דאף במין במינו, כיון דזה אסור וזה מותר, א"כ אין לילך אחר הא דדומין בעצם, אלא אחר הא דאין דומין באיסור והיתר, וכיון דאין דומין באו"ה, א"כ שפיר י"ל דמבטלין הדדי, והו"ל כמין בשאינו מינו. וע"ש באריכות דכ' נפק"מ בזה לענין הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל, ואכ"מ.

(ח) וכי בולעות זו מזו מה הוי, מין במינו הוא - ע' בתוס' יו"ט שהק' מכאן למש"כ רש"י ותוס' על המשנה דפירשו דטעם הפסול משום ריבוי שמן, הרי לכאו' מבואר דבין למקשן ובין לתרצן דאי"ז הטעם, אלא הטעם הוא משום ביטול. וביאר בתוס' רעק"א (וכן אי' בחי' הרשב"א, והבאנו קצת מדבריו לעיל), דכוונת רש"י ותוס' הוא דסולת של קומץ רבה על שמן שבעל ממנחת נסכים. וא"כ, לפי רבנן דס"ל דעולין אין מבטלין זה את זה, א"כ אף במין בשאינו מינו לא בטל השמן בסולת, וכיון דלא בטל, היכא דאיתא אמנחת נסכים שדינן לי', ונמצא דאין כאן ריבוי שמן. אבל לר"י דמבשא"מ בטל אף בעולין, א"כ אמרי' סלק את מינו כמי שאינו, ובטל השמן שבלע בסולת שרבה עליו, ומש"ה לא שדינן לי' אמנחת נסכים, כיון דבטל בסולת, וא"כ נמצא דזה הוי ריבוי שמנה, וזה חסר שמנה.

(ז) ודלמא עד דאיכא מין במינו ועולין - ע' בחי' הרשב"א בעמוד א', דביאר דפליגי ר"י ורבנן בתרת', דלר"י אין דם מבטל דם משום דמין